

**Guliston davlat universiteti
“Pedagogika va psixologiya” kafedrası,
Psixologiya fanlari doktori, dosent,
Sharapova Saboxat Djabbarovna
taqrizi ostida**

**Ravshanov Sobir Abdimalik o‘g‘li
GulDU doktoranti
+998881743031
sobirravshanov3@gmail.com**

JAHON PSIXOLOGIYASI RIVOJLANISHIGA RODJERS KARL RENSONNING QO‘SHGAN HISSASI VA AHAMIYATI

Annotatsiya: Ushbu maqolada Gumanistik psixologiya asoschilaridan biri Rodjers Karl Renson hayoti, ijodi, shuningdek fan sohasidagi ilmiy tadqiqot ishlari haqida ma’lumotlar beriladi.

Kalit so‘zlar: Psixologiya rivoji, psixologik xizmat, psixologik ma’rifat, kasbga yo‘naltirish, psixologik korreksiya.

ВКЛАД И ЗНАЧЕНИЕ РОДЖЕРСА КАРЛА РЕНСОНА В РАЗВИТИЕ МИРОВОЙ ПСИХОЛОГИИ

Аннотация: В статье представлена информация об одном из основоположников гуманистической психологии Роджерсе Карле Ренсоне, его жизни, деятельности и научных исследованиях.

Ключевые слова: Развитие психологии, психологическая служба, психологическое просвещение, профориентация, психологическая коррекция.

THE CONTRIBUTION AND IMPORTANCE OF ROGERS CARL RANSON TO THE DEVELOPMENT OF WORLD PSYCHOLOGY

Abstract: This article provides information about one of the founders of humanistic psychology, Rogers Carl Renson, his life, work, and scientific research.

Key words: Development of psychology, psychological service, psychological enlightenment, career guidance, psychological correction.

Bizga ma’lumki psixologiya tarixiga, rivojlanishiga juda ko‘p olimlar o‘zlarining turli qarashlari, asarlari va fikrlari bilan hissa qo‘shgan. Bugungi davrda zamonaviy psixologiya yaratilishida ularning hissasi beqiyosdir. Ulardan biri XX asrda amerikalik psixolog, gumanistik psixologiyaning yaratuvchilari va yetakchilaridan biri Rodjers Karl Renson (1902-1987) dir.

Rodjers Karl Renson Amerikada tug‘ilib voyaga yetgan psixolog olimdir. 1902-yil 8 yanvarda Illinoys shtatidagi Oak Parkda (Chikago shahri chekkasida) Rodjerslar oilasida olti farzandning ichida to‘rtinchi farzand bo‘lib dunyoga keldi. [1]

Uning otasi muhandis va pudratchi bo‘lib, moliyaviy muvaffaqiyatlarga erishgan, shuning uchun Rojers hayotining dastlabki yillarida oila iqtisodiy jihatdan farovon edi. Rojers 12 yoshida oilasi Chikagoning g‘arbiy qismidagi fermaga ko‘chib o‘tdi va u bolalik yillarini ushu qishloqda o‘tkazdi. Oila a‘zolari o‘zlariga ishonganlar, garchi ular bir-biriga bevosita bog‘liq bo‘lsalar-da, lekin ular o‘zidan va bir-biridan chinakam xursand va mamnun bo‘lgandek taassurot

qoldirmadilar. Rojers uning o'smirlik davri qat'iy va murossasiz diniy va axloqiy muhitda o'tganini eslab o'tgan. (Rogers, 1973). U o'z ota-onasini sezgir va mehribon, ammo shunga qaramay, fundamentalistik diniy qarashlarga chin dildan va dogmatik tarzda sodiq edi. Rojers Gumanistik psixologiya asoschilaridan biridir. Psixologiya fan sohasi uchun ahamiyati yuqori darajada hisoblangan "Mijozga markazlashgan terapiya" (1954) asari muallifi hisoblanadi. Shaxs yadrosi sifatida "Men" konsepsiyasini ko'rgan bu "Men - real" va "Men - ideal"ning o'zaro ta'rif dinamikasidan iborat. Uning ta'riflga ko'ra shaxsda kelishib ishlaydigan ikki instansiya mavjud:

1. Individual tajriba va atrofdagilarning dolzarb bahosidan kelib chiquvchi odamning o'z tasavvurlari va o'zini baholashidan iborat bo'lgan real "men".

2. Inson orzu qilgan ideal "men" mijozga qaratilgan ob'yektiv psixoterapiyani ishlab chiqdi. Uning asosida mijozga maslahat bermaslik va uning xulqini baholamaslik. lekin muammolarini hal qilishni talab qiluvchi ijodiv qobiliyat votadi. [1]

Karl Ransom Rojers fan sohasida rivojiga hissa qo'shgan psixolog, gumanistik psixologiyaning yaratuvchilari va yetakchilaridan biridir. Rojers "o'z-o'zini kontsepsiyani" sub'ektning atrofdagi ijtimoiy muhit bilan o'zaro munosabati jarayonida shakllanadigan va uning (sub'ektning) xatti-harakatlarini o'z-o'zini tartibga solishning ajralmas mexanizmi bo'lgan shaxs tuzilishining asosiy tarkibiy qismi deb hisobladi. Rojers direktiv bo'lmagan psixoterapiyani yaratishga katta hissa qo'shgan va uni "shaxsga yo'naltirilgan psixoterapiya" deb atagan. 1947-yilda Amerika Psixologik Assotsiatsiyasi prezidenti etib saylangan.

Rodjersning qarashlarida shaxsning atrof bilan bo'ladigan munosabatlar jarayonida shaxs o'zini to'laqonli anglashi, o'z-o'ziga baho berish ko'nikmalarini shakllantrishda muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi zamon amaliyotchi psixologlarida bu usul samarali usul hisoblanadi. [2]

Rodjers o'z uslubini universal deb hisoblagan. Ya'ni har xil turdagi mijozlar bilan ishlashda qo'llaniladigan va samarali natija beradi deb hisoblagan. Chunnchi:

- maktab sinflari,
- mehnat jamoalari
- maktab o'quvchilari,
- ota-onalar,
- faxriylar.

Turli madaniyatdagi odamlar uchun bu mos bo'lib, faoliyat turlari, diniy qarashlaridan qattiy nazar samara berishini asoslagan. Xususan, bu usul nizolarni hal qilishda qo'llaniladi. Ular tulari:

- ichki,
- shaxslararo,
- guruhlararo.

Rodgersning mijozga yo'naltirilgan terapiyasi mijozlar duch keladigan keng ko'lamli amaliy muammolarni hal qilishga qodir: kasbiy muammolar, oilaviy muammolar, psixosomatik kasalliklar va boshqalar. O'tgan yillar davomida terapevtlar individual mijozlar bilan muvaffaqiyatga erishdilar. yanada chuqurroq davom etadi, shaxsning tashkil etilishiga tobora chuqurroq ta'sir qiladi va o'zgartiradi. Statistika qaytadigan bo'lsak, muallif tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarni qo'shishimiz mumkin: "agar o'n yil oldin maslahatchi direktiv bo'lmagan yondashuvdan foydalangan holda har bir mijoz bilan o'rtacha 5-6 ta tekshiruv o'tkazgan bo'lsa (juda kamdan-kam hollarda 15), bugungi kunda buning uchun rahmat. mijozga yo'naltirilgan yondashuv - 15-20 intervyu (ba'zan ularning soni 100 ga etadi). Bu, Rodgersning so'zlariga ko'ra, maslahatchining mahorati ortgani tufayli bu holat sodir bo'ldi. [3]

Karl Rodgers muammoli bolalar bilan o'yin o'tkazishda mijozga yo'naltirilgan terapiya samaradorligini alohida ta'kidladi. Ushbu sohadagi ishlarda, muallifning pozitsiyasiga ko'ra, og'zaki muloqot ko'pincha minimal darajaga tushiriladi va ba'zi hollarda biz uning to'liq yo'qligini ham kuzatamiz. Bu erda eng muhim nuqta - guruh terapiyasi (Aytganicha, u nafaqat muammoli bolalar bilan, balki kattalar bilan ishlashda ham yaxshi samara beradi). Uning ta'siri sherikning harakatlarini aniq, yaqin misol sifatida kuzatishdir.

Rodgers yuqoridagi turli qarashlari va fikrlari bilan birgalikda juda kop samarali konsepsiyalar muallifi hamdir. Quyida u tomonidan ishlab chiqilgan, bugunda asosiy muallifi Rodgers hisoblangan konsepsiyalar haqida ma'lumot beramiz.

1. O'z-o'zini namoyon qilish kontsepsiyasi. Rodgers ushbu konsepsiya mualliflaridan biridir. C. Rodgers fikriga ko'ra, o'zini namoyon qilish - bu insonning umuman qanday bo'lishi kerak bo'lsa, o'z shaxsiyatini o'stirish va rivojlantirishga bo'lgan tug'ma moyilligini aktualashtirishdir. Rodgers inson tabiatining o'sish va rivojlanish tendentsiyasi bor deb hisoblagan, xuddi o'simlik urug'i o'sish, kurtak yozish va rivojlanish tendentsiyasiga ega. Insonga xos bo'lgan tabiiy potentsialning o'sishi va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan narsa faqat tegishli sharoitlarni yaratishdir. Inson o'sib rivojlangan sayin o'zini namoyon qilib boradi. Aktiv hususiyalar, jarayonlarda bu namoyon bo'ladi.

2. O'z-o'zini anglash. U o'z-o'zini kontsepsiyasini sub'ektning atrofdagi muhit, jarayon bilan o'zaro ta'siri jarayonida rivojlanadigan va uning xatti-harakatlarini o'z-o'zini tartibga solishning ajralmas mexanizmi bo'lgan shaxs tuzilishining asosiy tarkibiy qismi deb hisobladi. O'z-o'zini anglash va ideal "men" g'oyasi o'rtasidagi nomuvofiqlik, shuningdek, to'g'ridan-to'g'ri, haqiqiy tajriba va o'z-o'zini anglash o'rtasidagi muvofiqlikni buzish (xususan, shaxsning ijobiy histuyg'ularga bo'lgan ajralmas ehtiyojini buzish). o'ziga bo'lgan munosabat va o'zini o'zi qadrlash) psixologik himoya mexanizmlarini faollashtirish orqali o'z-o'zini kontsepsiyani tahdiddan himoya qilishga urinishlarni keltirib chiqaradi, bu tajribani idrok etishning buzilishi (yoki idrok etishning tanlanganligi) yoki uni e'tiborsiz qoldirish shaklida namoyon bo'ladi. ammo shaxsning to'liq uyg'unlashuvini ta'minlamaydi va ba'zi hollarda uning jiddiy psixologik dezadaptatsiyasiga olib keladi. Psixologik jihatdan etuk, "to'liq ishlaydigan" shaxsning eng muhim xususiyati uning tajribaga ochiqligi bo'lib, uning "Men" tushunchasiga muvofiqligi moslashuvchanlik, doimiy o'zgarish va inson "Men"ini takomillashtirish bilan ta'minlanadi.

3. Mijoz. Rodgers birinchi bo'lib "mijoz" tushunchasini ilmiy tushunchaga kiritdi. Va bu shunchaki so'z emas edi. Terminologik o'zgarish ortida psixoterapiyaning butun strategiyasini tubdan qayta ko'rib chiqish yotadi. Bemor uchun kimdir kasal bo'lib, yordamga muhtoj insonga muthasis tomonidan amaliy yordam berishi zarurdir. Shuning uchun u buning uchun professional - psixoterapevtga murojaat qiladi. Psixoterapevit unga rahbarlik qiladi, unga rahbarlik qiladi, og'riqli holatdan chiqish uchun samarali usullar qo'llaydi. Mijoz - bu xizmatga muhtoj va buni o'zi qila olishiga ishonadigan, lekin psixoterapevt yordamiga ishonishni afzal

ko'rgan insondir. Mijoz, uni qiynayotgan muammolarga qaramay, ularni tushuna oladigan shaxs sifatida ko'riladi. Mijoz tushunchasi shifokor va bemor munosabatlarida mavjud bo'lmagan tenglik g'oyasini o'z ichiga oladi.

Xulosa qilib aytganda Rodjers Karl Rensonning psixologiya fan sohasidagi ilmiy tadqiqot ishlari, insonning o'z-o'zini anglash kontsepsiyasi, o'z-o'zini namoyon qilish kontsepsiyasi shuningdek shaxsning atrof bilan bo'ladigan munosabatlar jarayonida shaxs o'zini anglashi, o'z-o'ziga baho berish ko'nikmalarini shakillantrish haqida qarashlari bugunda eng muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi zamon amaliyotchi psixologlarida bu usul eng kerakli usullardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Haydarov F.I. Jo'rayev N.S. Psixologiya tarixi. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2010. [1-79]
2. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. — СПб.: Питер Пресс, 1997. — 528—573 с. [2-35]
3. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека. — М.: Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. — 480 с. [3-127]
4. Ярошевский М. Г. Психология в XX столетии. Теоретические проблемы развития психологической науки. — М.: Политиздат, 1974. — 305—319 с.
5. Психологический словарь / Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. — М.: Педагогика-Пресс, 1997. — 440 с.
6. Фрейджер Р., Фейдимен Дж. Личность. Теории, упражнения, эксперименты.